

Ustawa o kredycie konsumenckim¹

z dnia 12 maja 2011 r. (Dz.U. Nr 126, poz. 715)

Tekst jednolity z dnia 9 maja 2018 r. (Dz.U. 2018, poz. 993)²

Rozdział 1. Przepisy ogólne

Art. 1. [Zakres przedmiotowy]

Ustawa określa:

- 1) zasady i tryb zawierania umów o kredyt konsumencki;
- 2) obowiązki kredytodawcy i pośrednika kredytowego w zakresie informacji udzielanych przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki oraz obowiązki konsumenta, kredytodawcy i pośrednika kredytowego w związku z zawartą umową o kredyt konsumencki;
- 3) (*uchylony*)
- 4) skutki uchybienia obowiązkom kredytodawcy.

Spis treści

	Nb
1. Obowiązkiwanie	1
2. Zakres regulacji	2

1. **Obowiązkiwanie.** Ustawa o kredycie konsumenckim z 12.5.2011 r. **1** weszła w życie 18.12.2011 r. i zastąpiła przepisy zawarte w ustawie z 20.7.2001 r. o kredycie konsumenckim. Nowa ustawa implementuje dyrektywę 2008/48/WE.

2. **Zakres regulacji.** Artykuł 1 ma charakter wprowadzający **2** i w ogólny sposób opisuje zagadnienia objęte tą regulacją. Niektórzy

¹ Odnośnik publikujemy na końcu ustawy.

² Tekst jednolity ogłoszono dnia 24.05.2018 r.

komentatorzy stoją na stanowisku, że przepis ten skonstruowano nieprawidłowo, a jego główną wadą jest to, że odnosi się do kwestii, których *de facto* nie uregulowano w przepisach ustawy, jak na przykład – do trybu zawierania umowy o kredyt konsumencki (tak *T. Czech*, w: *Kredyt konsumencki*, Komentarz do art. 1, Warszawa 2012). Dodatkowo przepis ten nie wymienia również wszystkich zagadnień, które komentowana ustawa reguluje. Przykładowo przepisom ustawy, poza elementami wskazanymi w art. 1, podlega również każda działalność wydawcy karty płatniczej, która polega na udzieleniu kredytu konsumentowi. Z tego względu przepisy ustawy również znajdują zastosowanie do kredytu udzielanego w ramach kart kredytowych. Ostatnie zmiany do ustawy, wprowadzone ustawą z 23.3.2017 r. o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami (Dz.U. z 2017 r. poz. 819), zmodyfikowały m.in. zakres zastosowania ustawy. Obecnie przepisy te nie mają już zastosowania do obowiązków kredytodawcy i pośrednika kredytowego w zakresie informacji udzielanych przed zawarciem umowy o kredyt zabezpieczony hipoteką oraz obowiązków w zakresie informacji zawartych w umowie o kredyt zabezpieczony hipoteką – kwestie te regulowane są już przepisami ustawy z 23.3.2017 r. o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami.

Art. 2. [Stosowanie ustawy]

Ustawę stosuje się także do umów o kredyt konsumencki, który spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa w zakresie swojej działalności udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia swojemu członkowi.

Spis treści

	Nb
1. Status spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych . . .	1
2. Cel działalności spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych	2
3. Obowiązek stosowania regulacji	3

1 1. Status spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych.

Ustawa może mieć zastosowanie do spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, o ile udzielają one w ramach swojej działalności, kredytów konsumenckich swoim członkom. Zgodnie z art. 3 ustawy

przez umowę o kredyt konsumencki rozumie się umowę o kredyt w określonej wysokości, który kredytodawca udziela konsumentowi w zakresie swojej działalności gospodarczej. Kredytodawca zawsze więc będzie przedsiębiorcą, czyli zgodnie z art. 4 ust. 1 PrPrzed osobą fizyczną, osobą prawną lub jednostką organizacyjną niebędącą osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca działalność gospodarczą. Działalność gospodarcza, zgodnie z art. 3 PrPrzed to zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły. Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, zgodnie z art. 3 ust. 2 SKOKU, prowadzą działalność niezarobkową, co gdyby nie brzmienie komentowanego przepisu oraz treść art. 36 ust. 3 SKOKU mogłoby nasuwać wątpliwości, czy w związku z tym przysługuje im status przedsiębiorcy. Problem ten jest szczególnie istotny w kontekście definicji kredytodawcy, zawartej w art. 5 pkt 2, bowiem przy założeniu, że spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe nie są przedsiębiorcami, to – na gruncie ustawy – nie powinny one mieć prawa do udzielania kredytów konsumenckich. W orzecznictwie sądowym dominuje jednak pogląd, że należy je w obrocie gospodarczym traktować jako przedsiębiorców. Warto w tym miejscu przytoczyć uchwałę SN z 21.1.2011 r., III CZP 125/10, zgodnie z którą: „spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa utworzona i działająca na podstawie ustawy z 14.12.1995 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz.U. z 1996 r. Nr 1, poz. 2 ze zm.) jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 479² § 1 KPC”. Ostatecznie wątpliwości te rozwiął komentowany art. 2, zgodnie z którym wszystkie przepisy ustawy znajdują zastosowanie także do spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych.

2. Cel działalności spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. Jednym z głównych celów działalności spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych jest udzielanie swoim członkom pożyczek i kredytów. Co prawda SKOKU nie zawiera odrębnych regulacji dotyczących udzielania kredytów konsumenckich przez te kasy, ale w art. 36 ust. 3 SKOKU w zakresie zawierania umów o kredyt konsumencki wprost odsyła do przepisów ustawy. Zgodnie z art. 30 ust. 2 SKOKU spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa może udzielić swojemu członkowi pożyczek lub kredytów jedynie do łącznej wysokości 15% funduszy własnych danej kasy, natomiast zgodnie z art. 3 ustawy wysokość kredytu konsumenckiego nie może

przekroczyć 255 550 złotych. Powstaje więc pytanie, czy do kredytów, udzielonych przez spółdzielczą kasę oszczędnościową-kredytową, których wysokość przekracza tę wartość mają zastosowanie przepisy ustawy. Należy odpowiedzieć negatywnie na to pytanie zarówno z uwagi na wykładnię literalną art. 2, zawierającego definicję legalną kredytu konsumenckiego, jak i art. 36 SKOKU odsyłający nie tylko do ustawy, ale również do PrBank czy PrPrzed. Przepisy ustawy mają więc zastosowanie jedynie do kredytów udzielanych do wysokości 255 550 złotych, do pozostałych mają zastosowanie przepisy PrBank.

- 3 3. Obowiązek stosowania regulacji.** Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe mają obowiązek stosowania postanowień ustawy zarówno na etapie udzielania kredytu konsumenckiego, jak i przyrzeczenia jego udzielenia. Warto w tym miejscu przytoczyć *Z. Ofiarskiego*, według którego: „Zwrot «udziela kredytu» powinien być rozumiany jako zawarcie umowy o kredyt konsumencki, na podstawie której następuje oddanie do dyspozycji konsumenta (kredytobiorcy), na czas oznaczony w umowie, kwoty środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel. Można zatem przyjąć, że zwrot «udzielenie kredytu» oznacza oddanie do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych (ich wykorzystanie przez kredytobiorcę) na określony w umowie cel. «Udzielenie kredytu» następuje już w momencie zawarcia umowy o kredyt, natomiast uruchomienie środków kredytowych z reguły następuje później. Przyjęła się praktyka, że «przyrzeczenie» powinno być ujmowane w formie umowy (w zależności od konkretnego przypadku miała to być umowa przedwstępna lub umowa opcji). Trafnie podkreślono, że z treści prospektów (materiałów informacyjnych) nie można samodzielnie wywodzić żadnych roszczeń oraz nie można uznać, że ich wręczenie stanowi zawarcie pewnego dorozumianego stosunku prawnego. Z chwilą wręczenia prospektu nie powstaje żaden stosunek prawny ani żadne «dorozumiane» zobowiązanie do prowadzenia negocjacji albo do zawarcia umowy w przyszłości. Wręczenie prospektu nie jest zatem umową przedwstępną (zawartą *per facta concludentia*) ani umową o negocjacje” (tak *Z. Ofiarski*, w: *Ustawa o kredycie konsumenckim. Komentarz do art. 2, Lex/el. 2014*). Nie sposób nie zgodzić się z tym stanowiskiem. W kontekście powyższego, jako umowę kredytu konsumenckiego, do której zastosowanie mają przepisy ustawy należy uznać zarówno umowę, na mocy której kredyt zostaje udzielony, jak i umowę zobowiązującą kredytodawcę do udzielenia takiego kredytu konsumentowi. W praktyce

jest to często umowa przedwstępna, poprzedzająca zawarcie właściwej umowy o kredyt.

Art. 3. [Umowa o kredyt konsumencki]

1. Przez umowę o kredyt konsumencki rozumie się umowę o kredyt w wysokości nie większej niż 255 550 zł albo równoważność tej kwoty w walucie innej niż waluta polska, który kredytodawca w zakresie swojej działalności udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi.

1a. Przez umowę o kredyt konsumencki rozumie się także umowę o kredyt niezabezpieczony hipoteką, który jest przeznaczony na remont domu albo lokalu mieszkalnego, w tym w wysokości większej niż wysokość określona w ust. 1.

2. Za umowę o kredyt konsumencki uważa się w szczególności:

- 1) umowę pożyczki;
- 2) umowę kredytu w rozumieniu przepisów prawa bankowego;
- 3) umowę o odroczeniu konsumentowi terminu spełnienia świadczenia pieniężnego, jeżeli konsument jest zobowiązany do poniesienia jakichkolwiek kosztów związanych z odroczeniem spełnienia świadczenia;
- 4) umowę o kredyt, w której kredytodawca zaciąga zobowiązanie wobec osoby trzeciej, a konsument zobowiązuje się do zwrotu kredytodawcy spełnionego świadczenia;
- 5) umowę o kredyt odnawialny.

3. Za umowę o kredyt konsumencki nie uważa się umów dotyczących odroczenia terminu spełnienia świadczenia niepieniężnego, którego przedmiotem jest stałe lub sukcesywne świadczenie usług lub dostaw towarów tego samego rodzaju, jeżeli konsument jest zobowiązany do zapłaty za spełnione świadczenie lub dostawę towaru w ustalonych odstępach czasu w trakcie obowiązywania umowy.

Spis treści

	Nb
1. Definicja umowy o kredyt konsumencki	1
2. Platformy finansowania społecznościowego	2
3. Pułap kwotowy udzielanego kredytu	3
4. Podwyższenie kwoty kredytu udzielonego konsumentowi	4

5. Katalog umów	5
6. Umowa pożyczki	6
7. Umowa kredytu w rozumieniu przepisów prawa bankowego	7
8. Umowa o odroczenie konsumentowi terminu spełnienia świadczenia pieniężnego	8
9. Umowa o kredyt, w której kredytodawca zaciąga zobowiązanie wobec osoby trzeciej, a konsument zobowiązuje się do zwrotu kredytodawcy spełnionego świadczenia	9
10. Kredyt odnawialny	10
11. Wyłączenia	11

1 1. Definicja umowy o kredyt konsumencki. W art. 3 ust. 1 została zawarta definicja legalna umowy o kredyt konsumencki, która stanowi podstawę dla wykładni większości przepisów komentowanej ustawy. Większość komentatorów uznaje, że użyte w art. 3 ust. 1 pojęcie „kredyt” oznacza każdego rodzaju finansowanie, które polega na udostępnieniu kredytobiorcy kapitału przez kredytodawcę, przy czym może być ono odpłatne lub nieodpłatne. Nie ma również znaczenia, czy kredytodawca z tytułu udzielenia kredytu uzyskuje bezpośrednio korzyści pieniężne, np. odsetki, prowizje, opłaty. Natomiast istotne jest, czy kredytobiorca ponosi jakiegokolwiek koszty w związku ze spłatą zaciągniętego przez siebie kredytu. Jeżeli ich nie ponosi, to do umowy między kredytodawcą a kredytobiorcą nie stosuje się przepisów ustawy. Jak słusznie wskazuje *T. Czech* „Katalog potencjalnych rodzajów kredytu nie jest ograniczony pod względem przedmiotowym. W praktyce są wyróżniane trzy podstawowe rodzaje kredytu: 1) wypłata kredytobiorcy środków pieniężnych; 2) odroczenie terminu płatności wynagrodzenia kredytodawcy z określonego tytułu prawnego – płatność wynagrodzenia może nastąpić jednorazowo lub w ratach; 3) udostępnienie konsumentowi określonego przedmiotu (rzeczy lub prawa) do korzystania i ewentualnego pobierania pożytków, gdy na konsumencie ciąży obowiązek nabycia tego przedmiotu” (tak *T. Czech*, w: *Kredyt konsumencki. Komentarz do art. 3*, Warszawa 2012). Oznacza to, że ustawa ma także zastosowanie do umowy leasingu, na podstawie której konsument jest zobowiązany do nabycia przedmiotu leasingu. W umowie o kredyt konsumencki po stronie kredytodawcy musi występować przedsiębiorca, natomiast po stronie kredytobiorcy – konsument, przy czym nie ma przeszkód, aby po jednej stronie umowy występowało kilka osób. W konsekwencji przepisy ustawy nie mają zastosowania do umów kredytu lub pożyczki

zawartych pomiędzy: 1) przedsiębiorcami; 2) konsumentem a przedsiębiorcą, gdy kredytu udziela konsument; 3) osobami fizycznymi, poza ich działalnością gospodarczą lub zawodową; 4) osobami prawnymi lub jednostkami organizacyjnymi, które nie mają osobowości prawnej, ale przepisy przyznają im zdolność prawną.

2. Platformy finansowania społecznościowego. W praktyce oznacza to, że ustawa nie będzie miała zastosowania do platform finansowania społecznościowego (*social lending*), w przypadku gdy pożyczki są udzielane wzajemnie przez konsumentów. Należy jednak zwrócić uwagę, że w przypadku, gdy pożyczek za pośrednictwem takiej platformy udziela osoba fizyczna, w sposób stały i zorganizowany (czyli może wypełnić definicję przedsiębiorcy, zawartą w PrPrzed), to zgodnie z niejednolitym orzecznictwem organów publicznych, może zostać ona uznana za przedsiębiorcę. Taka interpretacja oznacza, że działalność takiej osoby będzie podlegała reżimowi ustawy (a w konsekwencji taka działalność będzie musiała spełniać wymogi wskazane w ustawie). O ile jednak udzielanie pożyczek w ramach platformy *social lendingowej* jest jedynie okazjonalną działalnością, niestanowiącą działalności gospodarczej polegającej na udzielaniu kredytów konsumenckich, nie będzie ona podlegała regulacji ustawy.

3. Pułap kwotowy udzielanego kredytu. Artykuł 3 ust. 1 wytycza pułap kwotowy udzielanego kredytu na poziomie 255 550 złotych. Oznacza to, że ustawie nie podlegają kredyty udzielone w wyższych kwotach, w tym także kredyty, których suma długu konsumenta wobec kredytodawcy, w wyniku dokonanych spłat, spadła poniżej 255 550 zł. Pułap ten ocenia się według stanu na dzień zawarcia umowy o kredyt konsumencki. Reżimowi ustawy poddany będzie również kredyt niezabezpieczony hipoteką, który jest przeznaczony na remont domu albo lokalu mieszkalnego, w tym również w wysokości większej niż 255 550 złotych.

4. Podwyższenie kwoty kredytu udzielonego konsumentowi. Poważny problem stanowi kwestia, w jaki sposób kwalifikować podwyższenie kwoty kredytu udzielonego konsumentowi. Część specjalistów reprezentuje pogląd, zgodnie z którym każde podwyższenie sumy kredytu należy traktować jako udzielenie nowego kredytu. Jednak wielu z nich opowiada się za każdorazowym badaniem intencji stron – „jeżeli intencją stron jest udzielenie nowego kredytu konsumenckiego, umowę, która dotyczy tego kredytu, należy traktować odrębnie od

umów uprzednio zawartych z konsumentem. Nie sumuje się wtedy kredytów udzielonych konsumentowi, choćby były przeznaczone na ten sam cel. Jeżeli z okoliczności wynika, że podwyższając sumę kredytu, strony nie zamierzają zawiązać nowego stosunku prawnego, a jedynie zmienić treść istniejącego stosunku z tytułu umowy o kredyt konsumencki, należy badać, czy podwyższona suma kredytu przekracza pułap 255 550 zł lub równowartość tej kwoty w walucie obcej” (tak *T. Czech*, w: *Kredyt konsumencki. Komentarz do art. 3*, Warszawa 2012). W związku z powyższym, należy zgodzić się z *T. Czechem*, że w przypadku podwyższenia kwoty kredytu do kwoty przewyższającej 255 550 zł, należy każdorazowo zbadać intencję stron umowy, aby jednoznacznie stwierdzić, czy ich intencją było zawarcie nowej umowy, czy też podwyższenie kwoty w ramach już istniejącej umowy. W przypadku intencji zawarcia nowej umowy (kolejnej pomiędzy tymi samymi stronami), której wartość nie będzie przekraczała tej kwoty, będą miały zastosowanie przepisy ustawy. W przypadku jednak intencji podwyższenia kwoty udzielonego kredytu, w ten sposób, że kwota kredytu przekroczy 255 550 zł, w ramach już wiążącej strony umowy należy *a contrario* uznać, że przepisy ustawy nie będą miały zastosowania do zmienionej umowy. Jeżeli jednak pierwotnie kwota kredytu przekraczała pułap 255 550 złotych, a następnie – w drodze umowy zmieniającej – strony zmniejszyły tę kwotę poniżej wskazanego pułapu, to od daty wejścia w życie umowy zmieniającej, kredyt taki zaczyna podlegać przepisom ustawy. W takiej sytuacji kredytodawca powinien przed zawarciem umowy zmieniającej spełnić odpowiednie obowiązki informacyjne wobec do konsumenta.

5 5. Katalog umów. Umowa o kredyt konsumencki może być zarówno umową nazwaną, jak i umową nienazwaną. W art. 3 ust. 2 ustawy wymieniono umowy, które mogą być umowami o kredyt konsumencki, jednakże ten katalog ma charakter otwarty, na co wskazuje użycie zwrotu „w szczególności”.

6 6. Umowa pożyczki. Umowa pożyczki to rodzaj umowy o kredyt konsumencki. W ramach umowy pożyczki pożyczkodawca zobowiązuje się przenieść na własność pożyczkobiorcy określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Umowa pożyczki nie musi być oprocentowana, a oprocentowanie należy się pożyczkodawcy tylko wtedy, gdy zostało wprost określone w umowie. Zgodnie z art. 4

ust. 1 pkt 1 pożyczka nie podlega przepisom ustawy w przypadku, gdy w umowie pożyczki nie zastrzeżono jej oprocentowania lub obowiązku poniesienia innych kosztów przez pożyczkobiorcę.

7. Umowa kredytu w rozumieniu przepisów prawa bankowego. Zgodnie z art. 69 ust. 1 PrBank przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel. Natomiast kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Sposób wykorzystania przedmiotowej kwoty może być określony w umowie, przy czym strony mogą dokonać zmiany tego sposobu także po zawarciu umowy kredytu. Umowa kredytu nie jest odmianą umowy pożyczki, gdyż w wyniku jej zawarcia nie dochodzi do przeniesienia na kredytobiorcę własności środków pieniężnych. „Do istotnych cech umowy kredytu należy zaliczyć: jej kwalifikowany charakter (udzielającym kredytu bankowego może być tylko podmiot o prawnym statusie banku); pieniężność (przedmiotem umowy kredytu jest określona kwota środków pieniężnych); odpłatność (kredytobiorca zobowiązany jest do zapłaty odsetek i ewentualnej prowizji dla banku); celowość kredytu (w umowie należy określić przeznaczenie kredytu, ponieważ już na etapie zaciągania kredytu ustalany jest jego cel, a nie w fazie późniejszego korzystania ze składników majątkowych nabytych za środki z tytułu uzyskanego kredytu); zwrotność kredytu (co do zasady kwota środków pieniężnych podlega zwrotowi, a jedynie w wyjątkowych przypadkach nie dochodzi do jej zwrotu, np. w związku z bezskutecznością egzekucji zaległych rat kredytu)” (tak *Z. Ofiarski*, w: *Ustawa o kredycie konsumenckim. Komentarz do art. 2, Lex/el. 2014*).

8. Umowa o odroczenie konsumentowi terminu spełnienia świadczenia pieniężnego. Umowa w sprawie odroczenia terminu spełnienia świadczenia pieniężnego ustala nowy, bardziej odległy, termin spełnienia tego świadczenia. Strony, na podstawie art. 353¹ KC, mogą zawrzeć taką umowę według swojego uznania, pod warunkiem jednak, że jej treść lub cel nie będą się sprzeciwiały właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Odroczenie terminu spełnienia świadczenia pieniężnego nie musi jednak wynikać wyłącznie z zawarcia takiej umowy. Może być także skutkiem innego zdarzenia prawnego, np. orzeczenia sądu.

- 9 9. Umowa o kredyt, w której kredytodawca zaciąga zobowiązanie wobec osoby trzeciej, a konsument zobowiązuje się do zwrotu kredytodawcy spełnionego świadczenia.** W ramach takiej umowy zobowiązanym wobec osoby trzeciej jest kredytodawca, osobie trzeciej przysługuje wierzycelność wobec kredytodawcy, a z kolei konsument jest zobowiązany względem kredytodawcy do zwrotu równowartości świadczenia spełnionego przez kredytodawcę na rzecz osoby trzeciej. Ta konstrukcja prawna przypomina umowę o świadczenie na rzecz osoby trzeciej. Przepis ten dotyczy przykładowo sytuacji, w której kredytodawca zobowiązuje się wobec konsumenta do udzielenia kredytu osobie trzeciej, do którego spłacenia zobowiązany będzie konsument.
- 10 10. Kredyt odnawialny.** Umowa o kredyt odnawialny ustala limit kredytowy dla kredytobiorcy, do wysokości którego może on się zadłużać, aby finansować określone przedsięwzięcia. W praktyce polega to na tym, że każdorazowo kredyt zaciągnięty przez kredytobiorcę w ramach ustalonego limitu powinien być spłacony we wskazanym w umowie terminie. Spłata dotychczasowego zadłużenia powoduje, że do wysokości dokonanej spłaty, kredytobiorca może zaciągnąć nowe zobowiązanie do wysokości limitu określonego w umowie.
- 11 11. Wyłączenia.** Z zakresu pojęcia „kredyt konsumencki” wyłączono, m.in. umowy dotyczące odroczenia terminu spełnienia świadczenia niepieniężnego, którego przedmiotem jest stałe lub sukcesywne świadczenie usług lub dostaw towarów tego samego rodzaju, jeżeli konsument jest zobowiązany do zapłaty za spełnione świadczenie lub dostawę towaru w ustalonych odstępach czasu w trakcie obowiązywania umowy. W związku z faktem, że w ustawie nie zdefiniowano pojęć „usługa” oraz „towar”, należy odwołać się do postanowień rozporządzenia Rady Ministrów z 4.9.2015 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (Dz.U. z 2015 r. poz. 1676 ze zm.), które wprowadza dwie kategorie usług, to jest: 1) wszelkie czynności świadczone na rzecz jednostek gospodarczych prowadzących działalność o charakterze produkcyjnym, tzn. usługi dla celów produkcji nie tworzące bezpośrednio nowych dóbr materialnych, a także 2) wszelkie czynności świadczone na rzecz jednostek gospodarki narodowej oraz na rzecz ludności, przeznaczone dla celów konsumpcji indywidualnej, zbiorowej i ogólnospołecznej. Mając na względzie istotę kredytu konsumenckiego oraz zakres pojęcia „konsument”, należy przyjąć, że usługami są wszelkie czynności świadczone na rzecz ludno-

ści, przeznaczone dla celów konsumpcji indywidualnej, zbiorowej i ogólnospołecznej. Pojęcie usług nie obejmuje wytwarzania wyrobów na indywidualne zamówienie ludności z materiałów własnych wykonawcy. W przepisach Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług wielokrotnie posłużono się pojęciem „towar”, ale go nie zdefiniowano. Natomiast zgodnie z przepisami ustawy z 11.3.2004 r. o podatku od towarów i usług (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1221 ze zm.) oznacza ono rzeczy oraz ich części, a także wszelkie postacie energii. Istotą świadczenia usług lub dostawy towarów jest „stałe lub sukcesywne realizowanie tych czynności” oraz „zobowiązanie konsumenta do zapłaty za spełnione świadczenie lub dostawę towaru w ustalonych odstępach czasu w trakcie obowiązywania umowy”. Taki charakter mają np. umowy w sprawie sprzedaży i usług przesyłania energii oraz paliw gazowych lub umowy w sprawie dostarczania wody lub odprowadzania ścieków. W takich przypadkach „odroczenie” terminu spełnienia świadczenia niepieniężnego nie będzie podlegało przepisom ustawy (tak Z. *Ofiarski*, w: *Ustawa o kredycie konsumenckim. Komentarz do art. 3, Lex/el. 2014*).

Art. 4. [Wyłączenia]

1. Ustawy nie stosuje się do umów:

- 1) w których konsument nie jest zobowiązany do zapłaty oprocentowania oraz innych kosztów związanych z udzieleniem lub spłatą kredytu konsumenckiego;**
- 2) leasingu, jeżeli umowa nie przewiduje obowiązku nabycia przedmiotu umowy przez konsumenta;**
- 3) o świadczenie usług maklerskich zawieranych z podmiotami, o których mowa w art. 3 pkt 32 i 33 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U. z 2017 r. poz. 1768, z późn. zm.);**
- 4) o kredyt będących wynikiem ugody sądowej oraz ugody będącej wynikiem postępowania w sprawie pozasądowego rozwiązywania sporów konsumenckich, o którym mowa w ustawie z dnia 23 września 2016 r. o pozasądowym rozwiązywaniu sporów konsumenckich (Dz.U. poz. 1823);**
- 5) o kredyt udzielany wyłącznie pracownikom zatrudnionym u danego pracodawcy w ramach działalności dodatkowej, w której pracownik nie jest zobowiązany do zapłaty oprocentowania lub jest zobowiązany do zapłaty rzeczywistej rocznej**

stopy oprocentowania niższej od powszechnie stosowanych na rynku;

- 6) (*uchylony*)
- 7) odwróconego kredytu hipotecznego zawartych na podstawie ustawy z dnia 23 października 2014 r. o odwróconym kredycie hipotecznym (Dz.U. z 2016 r. poz. 786).

2. W zakresie:

- 1) (*uchylony*)
- 2) umów o kredyt w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym konsumenta, który jest spłacany przez konsumenta w terminie do jednego miesiąca stosuje się art. 17 ust. 4;
- 3) umów o kredyt w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym konsumenta, który jest spłacany przez konsumenta w terminie do trzech miesięcy lub na żądanie stosuje się art. 7 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz ust. 4, art. 8–10, art. 12, art. 17 ust. 2, 3 i 5, art. 19, art. 20, art. 25, art. 28, art. 29, art. 30 ust. 2, art. 31, art. 32, art. 38, art. 40, art. 44, art. 45, art. 47, art. 57 i art. 59;
- 4) przekroczenia środków pieniężnych zgromadzonych na rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym stosuje się art. 34, art. 39, art. 45 i art. 47;
- 5) umów przewidujących odroczenie płatności lub zmianę sposobu spłaty w przypadku gdy konsument jest w zwłoce w związku ze spłatą zadłużenia wynikającego z umowy o kredyt, o ile postanowienia tej umowy nie są dla konsumenta mniej korzystne od postanowień zawartych w umowie, do której odnosi się umowa przewidująca odroczenie płatności lub sposobu spłaty, stosuje się art. 7, art. 8, art. 10, art. 12, art. 18, art. 19, art. 21, art. 25, art. 28, art. 29, art. 30 ust. 2, art. 33, art. 33a, art. 34, art. 36, art. 36a–36c, art. 39, art. 42, art. 43, art. 45, art. 47 i rozdział 4 oraz odpowiednio stosuje się art. 28a;
- 6) umów określonych w pkt 5, będących umowami o kredyt w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym konsumenta, który jest spłacany przez konsumenta w terminie do trzech miesięcy lub na żądanie stosuje się art. 7 ust. 1 pkt 1 i 2, art. 8–10, art. 17 ust. 2, 3 i 5, art. 19, art. 20, art. 25, art. 28, art. 29, art. 30 ust. 2, art. 31, art. 32, art. 38, art. 40, art. 44, art. 45 i art. 57.

3. Do umów o kredyt konsumencki nie stosuje się przepisów rozdziału I działu IV tytułu XI księgi trzeciej ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2017 r. poz. 459, 933 i 1132 oraz z 2018 r. poz. 398 i 650).

4. Ustawę stosuje się do umów leasingu i najmu, jeżeli umowa odrębna od tych umów przewiduje obowiązek nabycia przedmiotu umowy, uzależniając go od żądania kredytodawcy.

Spis treści

	Nb
1. Zakres regulacji	1
2. Wyłączenie stosowania ustawy	2
3. Przypadki stosowania ustawy w ograniczonym zakresie . . .	3

1. Zakres regulacji. Komentowany art. 4 określa zakres i stopień 1
stosowania ustawy do poszczególnych typów umów i rodzajów stosunków prawnych. I tak, zgodnie z ust. 1 komentowanego art. 4, pewne rodzaje umów są całkowicie wyłączone z zakresu ustawy. Zgodnie z ust. 2 do części umów mają zastosowanie tylko wybrane przepisy, zgodnie z ust. 3 do umów o kredyt konsumencki co do zasady nie stosuje się przepisów KC o sprzedaży na raty, natomiast zgodnie z ust. 4 do umów leasingu i najmu – jeżeli konsument ma obowiązek nabycia własności przedmiotu leasingu lub najmu, przy czym ten obowiązek jest uzależniony od żądania kredytodawcy – stosuje się w całości przepisy ustawy.

2. Wyłączenie stosowania ustawy. Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 1, 2
przepisów ustawy nie stosuje się do kredytów, w przypadku których konsument nie ponosi żadnych kosztów związanych z kredytem, z wyjątkiem obowiązku spłaty kapitału, czyli tzw. kredytów darmowych. Ustawodawca uznał, że w przypadku nieponoszenia przez konsumenta żadnych kosztów nie ma potrzeby przyznawania mu szczególnej ochrony wynikającej z ustawy. Koszty związane z udzieleniem lub spłatą kredytu konsumenckiego, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1, oznaczają wszelkie elementy kosztów, które wymieniono w definicji „całkowitego kosztu kredytu” (art. 5 pkt 6) – nawet takie, które nie były znane kredytodawcy w dniu zawarcia umowy. Artykuł 4 ust. 1 pkt 2 odwołuje się jedynie do umów leasingu, jednakże należy uznać, że przepis ten – w drodze analogii – ma zastosowanie także do umów

najmu i dzierżawy. Objęcie umowy najmu, dzierżawy lub leasingu przepisami ustawy jest uzasadnione tylko wtedy, gdy ostatecznie ma dojść do przeniesienia przedmiotu na konsumenta – konsument musi ten przedmiot nabyć od kontrahenta. Wówczas istotą tej umowy nie jest korzystanie przez konsumenta z rzeczy, lecz przeważa w niej właśnie element kredytowy (finansowania określonego przedsięwzięcia ze środków cudzych), co z kolei uzasadnia nałożenie na kontrahenta odpowiednich obowiązków informacyjnych wobec konsumenta oraz przyznanie konsumentowi odpowiednich uprawnień w celu zabezpieczenia jego pozycji prawnej względem kontrahenta. Artykuł 4 ust. 1 pkt 3 wyłącza zastosowanie ustawy do umów o świadczenie usług maklerskich zawierane z 1) firmą inwestycyjną; 2) bankiem krajowym, który nie otrzymał odrębnego zezwolenia na wykonywanie działalności maklerskiej, a – z mocy ObrInstrFinU – jest uprawniony do wykonywania czynności wymienionych w art. 70 ust. 2 ustawy z 29.7.2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi; 3) zagraniczną firmą inwestycyjną; 4) instytucją kredytową oraz 5) zagraniczną firmą inwestycyjną lub instytucją kredytową, która ma – odpowiednio – siedzibę, centralę lub miejsce zamieszkania na terytorium państwa będącego stroną umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym. Przed ostatnią zmianą ustawy przepis ten mówił o wszystkich umowach zawieranych z tymi podmiotami. Artykuł 4 ust. 1 pkt 4 wyłącza – ze względu na specyfikę tych czynności – stosowanie przepisów ustawy do umów o kredyt, będących wynikiem: ugody sądowej oraz ugody będącej wynikiem postępowania w sprawie pozasądowego rozwiązywania sporów konsumenckich. Kredyty udzielane pracownikom przez pracodawców na ogół nie są przedmiotem konkurencji rynkowej i w związku z tym, zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 5 zostały wyłączone spod przepisów ustawy. Wyłączenie to obejmuje sytuacje, kiedy jednocześnie spełnione są następujące warunki: 1) kredytu udziela pracodawca, 2) udzielenie kredytu następuje w ramach działalności dodatkowej pracodawcy, 3) oferta takiego kredytu jest skierowana tylko do pracowników danego pracodawcy, 4) kredytobiorcą jest pracownik zatrudniony u takiego pracodawcy, a ponadto 5) kredytobiorca nie jest zobowiązany do zapłaty oprocentowania lub jest zobowiązany do zapłaty rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania niższej od powszechnie stosowanych na rynku. Omawiany przepis nie ma zastosowania, gdy kredytu udziela podmiot niebędący pracodawcą kredytobiorcy, choćby pozostawał z takim pracodawcą w jednej

grupie kapitałowej. Jeżeli kredytobiorca ponosi koszty wynikające z kredytu udzielonego przez pracodawcę, rzeczywistą roczną stopę oprocentowania tego kredytu należy porównać do stóp powszechnie stosowanych na rynku, uwzględniając przy tym kwotę kredytu, jego specyfikę i termin spłaty oraz ustalając odpowiedni segment rynku (tzw. rynek właściwy). Jeżeli w wyniku porównania rzeczywista roczna stopa oprocentowania okaże się choćby minimalnie niższa dla kredytu pracowniczego, kredyt ten nie podlega przepisom ustawy. Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 7, jej przepisów nie stosuje się do umów odwróconego kredytu hipotecznego, ponieważ mechanizmy ochronne są w takiej sytuacji uregulowane w ustawie o odwróconym kredycie hipotecznym.

3. Przypadki stosowania ustawy w ograniczonym zakresie. 3

Artykuł 4 ust. 2 określa wprost przepisy, które mają zastosowanie do wyszczególnionych w tym przepisie stosunków prawnych, i tak:

- 1) do umów o kredyt w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym konsumenta, który jest spłacany przez konsumenta w terminie do jednego miesiąca – stosuje się art. 17 ust. 4 (dotyczący przedkontraktowych obowiązków informacyjnych);
- 2) do umów o kredyt w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym konsumenta, który jest spłacany przez konsumenta w terminie do trzech miesięcy lub na żądanie – stosuje się art. 7 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz ust. 4, art. 8–10, 12, art. 17 ust. 2, 3 i 5, art. 19, 20, 25, 28, 29, art. 30 ust. 2, art. 31, 32, 38, 40, 44, 45, 47, 57 i 59 (dotyczące reklamy, bezpłatnego projektu umowy, przedkontraktowych obowiązków informacyjnych oraz formy umowy);
- 3) do przekroczenia środków pieniężnych zgromadzonych na rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym – stosuje się art. 34, 39, 45 i 47 (dotyczących przekroczenia salda na rachunku i sankcji kredytu darmowego);
- 4) do umów przewidujących odroczenie płatności lub zmianę sposobu spłaty w przypadku, gdy konsument jest w zwłoce w związku ze spłatą zadłużenia wynikającego z umowy o kredyt, o ile postanowienia tej umowy nie są dla konsumenta mniej korzystne od postanowień zawartych w umowie, do której odnosi się umowa przewidująca odroczenie płatności lub sposobu spłaty – stosuje się art. 7, 8, 10, 12, 18, 19, 21, 25, 28, 29, art. 30 ust. 2, art. 33, 33a, 34, 36, 36a–36c, 39, 42, 43, 45, 47 i rozdział 4 oraz odpowiednio stosuje się art. 28a (dotyczące reklamy,

bezpłatnego projektu umowy, przedkontraktowych obowiązków informacyjnych oraz formy umowy);

- 5) do umów określonych w pkt 4) powyżej, będących umowami o kredyt w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym konsumenta, który jest spłacany przez konsumenta w terminie do trzech miesięcy lub na żądanie – stosuje się art. 7 ust. 1 pkt 1 i 2, art. 8–10, art. 17 ust. 2, 3 i 5, art. 19, 20, 25, 28, 29, art. 30 ust. 2, art. 31, 32, 38, 40, 44, 45 i 57 (dotyczące reklamy, bezpłatnego projektu umowy, przedkontraktowych obowiązków informacyjnych oraz formy umowy).

Artykuł 4 ust. 3 wyłącza stosowanie do umów o kredyt konsumencki przepisów KC o sprzedaży na raty (art. 583–588 KC), choć strony mogą zawrzeć w umowie również postanowienia wynikające z tych przepisów (art. 585 i art. 586 § 1–2 KC).

Art. 5. [Definicje pojęć]

Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) **konsument** – konsument w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny;
- 2) **kredytodawca** – przedsiębiorca w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, który w zakresie swojej działalności gospodarczej lub zawodowej, udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi kredytu;
- 2a) **instytucja pożyczkowa** – kredytodawca inny niż:
 - a) bank krajowy, bank zagraniczny, oddział banku zagranicznego, instytucja kredytowa lub oddział instytucji kredytowej w rozumieniu ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 1876, z późn. zm.),
 - b) spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa oraz Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa,
 - c) podmiot, którego działalność polega na udzielaniu kredytów konsumenckich w postaci odroczenia zapłaty ceny lub wynagrodzenia na zakup oferowanych przez niego towarów i usług;
- 3) **pośrednik kredytowy** – przedsiębiorca w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, inny niż kredytodawca, który w zakresie swojej działalności